

28^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Κέρκυρα, 19-21 Οκτωβρίου 2022

«Πράσινες και βιώσιμες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στη μετα-COVID εποχή»

Η Διάχυση των 17 Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης μέσα από τις δράσεις του Δικτύου Οικονομικών Βιβλιοθηκών (ΔΙ.Ο.ΒΙ.)

Ιφιγένεια Βαρδακώστα¹, Χριστίνα Δελιόγλου², Ανθή Κατσιρικού³

1 Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης, ifigenia@hua.gr

2 Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης, cid@aueb.gr

3 Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης, anthi@unipi.gr

The dissemination of the 17 Sustainable Development Goals (SDGs) through the actions of Hellenic Economic Library Network (H.E.L.I.N.)

Ifigenia Vardakosta¹, Christina Delioglou², Anthi Katsirikou³

1 Harokopio University. Library and Informational Center, ifigenia@hua.gr

2 Athens University of Economics and Business, Library and Informational Center, cid@aueb.gr

3 University of Piraeus. Library and Informational Center, anthi@unipi.gr

Περίληψη

Το ΔΙΟΒΙ δραστηριοποιείται την τελευταία δεκαετία στο στερέωμα της ελληνικής βιβλιοθηκονομικής κοινότητας στοχεύοντας κυρίως στη διάχυση της οικονομικής πληροφορίας και στη ποιοτική και αποτελεσματική εξυπηρέτηση των κοινοτήτων χρηστών των μελών του. Η αρχή της προσαρμογής των δράσεων του ΔΙΟΒΙ στις τελευταίες εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα σε κοινωνικό, οικονομικό και τεχνολογικό επίπεδο, έχει υιοθετηθεί προκειμένου το δίκτυο να διατηρεί ουσιαστικό και ενεργό ρόλο στην πρόοδο και στην ανάπτυξη και όχι ρόλο παθητικού παρατηρητή των γεγονότων.

Η έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης έχει αναδειχθεί τα τελευταία χρόνια σε πρωτεύον ζήτημα παγκοσμίως. Η Ατζέντα 2030 και οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) του ΟΗΕ αποτελούν το θεματολόγιο της διεθνούς κοινότητας για την επίτευξη μιας βραχυπρόθεσμης, μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης ανάπτυξης, που θα εγγυάται την κοινωνική ευημερία χωρίς αποκλεισμούς, εξασφαλίζοντας ταυτοχρόνως την προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων προς όφελος τόσο των σημερινών όσο και των μελλοντικών γενεών. Η εστίαση στην επάρκεια και στη βέλτιστη χρήση των οικονομικών πόρων, στις ανθρώπινες ανάγκες, στη διατήρηση της ποιότητας των φυσικών πόρων, στην επιβίωση των φυσικών οικοσυστημάτων και στην αντιμετώπιση της ρύπανσης, στην οικονομική ανάπτυξη και στην βελτίωση της οικονομικής ευημερίας και του περιβάλλοντος, αποτελούν θεμελιώδη ζητήματα εξασφάλισης της ποιότητας ζωής στον άνθρωπο.

Η παρούσα εργασία έχει σκοπό να κάνει γνωστές τις δράσεις που υιοθέτησε το ΔΙ.Ο.ΒΙ. προκειμένου να ενημερώσει, και να προάγει τους 17 Παγκόσμιους Στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης για τους οποίους δεσμεύτηκαν η Ευρωπαϊκή Ένωση, διεθνείς και εθνικοί φορείς

28^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Κέρκυρα, 19-21 Οκτωβρίου 2022

«Πράσινες και βιώσιμες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στη μετα-COVID εποχή»

και οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών του ΟΗΕ. Θα παρουσιαστεί επίσης ο τρόπος και η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

Λέξεις -κλειδιά:

συνεργατικά δίκτυα, δίκτυα βιβλιοθηκών, ΔΙ.Ο.ΒΙ., Βιώσιμη Ανάπτυξη, Βιβλιοθήκες

Abstract

H.E.L.I.N. has been active for the last decade amongst the Greek library community, aiming mainly at the dissemination of economic information and the qualitative and effective service of communities of its members. One of the principles that HELIN has adopted is adapting to the latest developments at the social, economic and technological levels. Thus, maintain an essential and active role in progress and development and is not acting as a passive observer. The concept of sustainable development has emerged in recent years as a major global issue. The 2030 Agenda and the UN Sustainable Development Goals (SDGs) are the international community's agenda for achieving short, medium and long-term growth, guaranteeing inclusive social well-being while ensuring the protection of the environment and natural resources for the benefit of both, present and future generations. Focusing on the adequacy and optimal use of economic resources, human needs, the preservation of the quality of natural resources, the survival of natural ecosystems and the treatment of pollution, the economic development and the improvement of economic well-being and the environment, are fundamental issues of ensuring the quality of human life.

This paper aims to make known the actions adopted by H.E.L.I.N. to inform and promote the 17 Global Sustainable Development Goals to which the European Union, national and international bodies and governments of UN member states committed. The way and methodology used to achieve this goal are also presented.

Keywords:

Co-operative networks, library networks, H.E.L.I.N., Sustainable Development, Libraries

1. Βιωσιμότητα, Βιώσιμη Ανάπτυξη και Πράσινες Βιβλιοθήκες

Οι όροι «βιώσιμη ανάπτυξη» και «βιωσιμότητα», αποτελούν την καθιερωμένη ελληνική μετάφραση του αγγλικού όρου «Sustainable Development» και «Sustainability», και συναντώνται στα κείμενα της πολιτικής και της επιστήμης τα τελευταία 35 χρόνια. Στην Ελλάδα, αρχικά οι όροι είχαν αποδοθεί ως «Αειφόρος ανάπτυξη» και «Αειφορία» στην πορεία όμως επικράτησε η «Βιώσιμη ανάπτυξη» και η «Βιωσιμότητα». Παρόλο που η έννοια της βιωσιμότητας είναι αρκετά παλιά στο χρόνο, συναντάμε τη μοντέρνα της εκδοχή

28^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών
Κέρκυρα, 19-21 Οκτωβρίου 2022

«Πράσινες και βιώσιμες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στη μετα-COVID εποχή»

για πρώτη φορά το 1987, σε μία έκθεση του ΟΗΕ με τίτλο “Το κοινό μας μέλλον” που είχε σκοπό την αφύπνιση ενάντια στην περιβαλλοντική καταστροφή από την ανθρώπινη δραστηριότητα και οικονομική υπερεκμετάλλευση του πλανήτη. Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης στην έκθεση αυτή ορίστηκε ως προτροπή προς την ανθρωπότητα να καλύψει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να συμβιβάσει τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες.¹

Οι επιλογές που μπορεί να γίνουν από μία πόλη, μία περιφέρεια, ένα κράτος, μία ήπειρο επηρεάζουν αργά ή γρήγορα όλο τον πλανήτη και για να μπορέσουμε να έχουμε την αντίληψη της επιρροής κάθε επιλογής μας, πρέπει να απομακρυνθούμε και να δούμε όλη την εικόνα του συστήματος. Αυτό έγινε ιδιαίτερα αισθητό σε όλους μας με την παγκόσμια υγειονομική κρίση του Covid-19 η οποία συντάραξε τον κόσμο όπως τον γνωρίζαμε, πυροδοτώντας μια σειρά από κρίσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, οικονομική κρίση, κοινωνική κρίση που έφερε αλλαγές στον τρόπο ζωής, στον τρόπο εργασίας, εντείνοντας ακόμη περισσότερο την κρίση αξιών. Ο λόγος που το αναφέρουμε είναι για να δείξουμε την πολλαπλή επίδραση που μπορεί να έχει η επιρροή ενός συστήματος απέναντι σε άλλα. Η βιώσιμη ανάπτυξη δεν αφορά αποκλειστικά το περιβάλλον, πρόκειται για έννοια που βασίζεται και αλληλεπιδρά πάνω σε τρεις κυρίως άξονες: α) κοινωνικά δίκαιη ανάπτυξη, β) οικονομική ανάπτυξη, γ) περιβαλλοντικά βιώσιμη ανάπτυξη. Η κοινωνικά δίκαιη ανάπτυξη αφορά τη δυνατότητα των ανθρώπων να μπορούν να καλύπτουν τις βασικές τους ανάγκες όπως την ανάγκη τους για τροφή, στέγη, εκπαίδευση και υγεία. Η οικονομική ανάπτυξη αφορά τον τρόπο που κινείται η οικονομία παγκοσμίως, πως παράγουμε αγαθά, πως εμπορευόμαστε αγαθά και υπηρεσίες, πως εργαζόμαστε, πως βιοπορίζομαστε. Η περιβαλλοντικά βιώσιμη ανάπτυξη σχετίζεται με την βιώσιμη εκμετάλλευση των ενεργειακών πόρων, τη βιοποικιλότητα, και την κλιματική αλλαγή. Αυτά τα τρία συστήματα αλληλεπιδρούν και επηρεάζουν το ένα το άλλο και είναι απαραίτητο να ισορροπούν μεταξύ τους για να επιτευχθεί η βιωσιμότητα. Υπό αυτή την έννοια, η βιωσιμότητα δεν αφορά μόνο το περιβάλλον. Είναι απαραίτητες οι δομικές αλλαγές του τρόπου με τον οποίο λειτουργούν οι οικονομίες μας, για να επιτύχουμε περιβαλλοντική βιωσιμότητα, ή να δημιουργήσουμε ένα περιβάλλον στο οποίο δεν υπάρχει φτώχεια ή ένα πλανήτη στον οποίο έχουν όλοι πρόσβαση στο σύστημα υγείας. Αν δεν ισορροπούν οι τρεις διαστάσεις που προαναφέραμε, η κοινωνική, η περιβαλλοντική, και η οικονομική, δε μπορούμε να μιλάμε για βιωσιμότητα.

Σε αυτό το πλαίσιο η λέξη «πράσινος» χρησιμοποιείται συχνά για να εκφράσει ό,τι ωφελεί το περιβάλλον, από το κίνημα μέχρι την αρχιτεκτονική και τη μόδα, ενώ ο όρος «οικολογικά φιλικός» αναφέρεται σε ό,τι δεν βλάπτει τον πλανήτη. Έτσι, «Πράσινη βιβλιοθήκη» μπορεί να οριστεί η βιβλιοθήκη με περιβαλλοντική συνείδηση, όπως εκφράζεται με διάφορους τρόπους, όπως:

1. Χρησιμοποιεί μη τοξικά υλικά, απορρυπαντικά φιλικά προς το περιβάλλον, αποφεύγοντας τα τοξικά χημικά καθαριστικά. προϊόντα.
2. Μειώνει την κατανάλωση ενέργειας.
3. Συλλέγει και προβάλλει υλικό σχετικό με περιβαλλοντικά θέματα.

¹ “Humanity has the ability to make development sustainable to ensure that it meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs”. In “Our Common Future”, p.16

4. Υιοθετεί πράσινες επιλογές, όπως η ανακύκλωση.

5. Αναπτύσσει πηγές πληροφόρησης που να παράγουν λιγότερα ίχνη άνθρακα κατά τον κύκλο της ζωής τους, της δημιουργίας, της έκδοσης, της οργάνωσης, της διανομής, της πρόσβασης και της διάθεσης της πληροφορίας (Antonelli, 2008, Mulford & Himmel, 2010, Jankowska & Marcum, 2010, Purohit, 2013, Fourie, 2012).

2. Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs)

Οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης, γνωστοί και ως Agenda 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, αποτελούν μία σύνοψη των φλεγόντων ζητημάτων που απασχολούν περισσότερο τη διεθνή κοινότητα και τις ηγεσίες των κρατών, τα οποία θεωρείται απαραίτητο να κατακτηθούν και να επιλυθούν, προκειμένου να διασφαλιστεί η παγκόσμια βιωσιμότητα και η κοινωνική ευημερία, χωρίς αποκλεισμούς, για τις τρέχουσες και τις μελλοντικές γενιές. Πρόκειται για ένα παγκόσμιο κάλεσμα για δράση το οποίο υιοθέτησαν και τα 193 μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών το Σεπτέμβριο 2015. Πρόδρομοι της Ατζέντας 2030, υπήρξαν η Ατζέντα 21 η οποία υιοθετήθηκε το 1992 και έθεσε τις βασικές προτεραιότητες που αφορούσαν τη βιωσιμότητα του περιβάλλοντος του πλανήτη. Επίσης, πρόδρομος ήταν και οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας οι οποίοι περιείχαν οκτώ στόχους για τις αναπτυσσόμενες κυρίως χώρες, με επίκεντρο τον άνθρωπο που ήταν σχετικοί με τη μείωση της φτώχειας, την πρόσβαση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, την ισότητα των φύλων, τη μείωση της παιδικής θνησιμότητας, τη μάχη κατά των ασθενειών, ακόμη και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα αλλά σε ένα υψηλό επίπεδο. Το 2012, στη σύσκεψη κορυφής της γης, στο Ρίο, οι παγκόσμιοι ηγέτες αποφάσισαν να συγκεράσουν τις προτεραιότητες για τη βιωσιμότητα του περιβάλλοντος με εκείνες που είχαν επίκεντρο τον άνθρωπο, και έτσι δημιουργήθηκε η Ατζέντα 2030, ένα νέο πλαίσιο προτεραιοτήτων, που θα αφορούσε κάθε χώρα του πλανήτη ανεξάρτητα από το αναπτυξιακό της επίπεδο ενώ θα έπρεπε να υιοθετηθεί από την παγκόσμια κοινότητα. Εκτός από τον άνθρωπο, τον πλανήτη και την κοινωνική ευημερία, κατ'αντιστοιχία των τριών πυλώνων της βιώσιμης ανάπτυξης: α) κοινωνική, β) οικονομική και γ) περιβαλλοντική βιώσιμη ανάπτυξη, η Ατζέντα 2030, εισήγαγε επιπλέον τις έννοιες της δ) ειρήνης και της ε) συνεργασίας. Οι πέντε πλέον πυλώνες της βιωσιμότητας στην Ατζέντα 2030 είναι γνωστοί και ως 5Ps: Άνθρωποι (People), Πλανήτη (Planet), Ευημερία (Prosperity), Ειρήνη (Peace), και Συνεργασία (Partnership).

Ειδικότερα:

- People/Άνθρωπος (Στόχοι 1-5): Οι πέντε πρώτοι στόχοι της Ατζέντας είναι προσανατολισμένοι στον άνθρωπο και την κάλυψη των βασικών του αναγκών, την εξάλειψη της φτώχειας και της πείνας, την πρόσβαση στο σύστημα υγείας, στην εκπαίδευση και την επίτευξη της ενδυνάμωσης όλων των γυναικών επιτυγχάνοντας την ισότητα των φύλων.
- Planet/Πλανήτη (Στόχοι 6, 12, 13, 14, 15): Οι στόχοι αυτοί αποκαλύπτουν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο πλανήτης, απηχούν τη σημασία που έχει η διαχείριση του περιβάλλοντος και των πόρων του και πως το μέλλον μας εξαρτάται από το μετασχηματισμό της θέσης μας απέναντι στην κλιματική αλλαγή.

28^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών
Κέρκυρα, 19-21 Οκτωβρίου 2022

«Πράσινες και βιώσιμες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στη μετα-COVID εποχή»

- Prosperity/Ευημερία (Στόχοι 7, 8,9,10,11): Οι στόχοι αυτοί προωθούν την ιδέα να απολαμβάνουν όλα τα ανθρώπινα όντα τη ζωή τους ζώντας με ευμάρεια και αξιοπρέπεια, μέσα στην οικονομική ανάπτυξη αλλά σε αρμονία με το περιβάλλον μέσα από τις πολιτικές επιλογές των κρατών που αφορούν κάθε φύλο, ηλικία, γεωγραφική τοποθεσία, πολιτική ή πολιτισμική οντότητα αλλά και τις ατομικές επιλογές κάθε ανθρώπου.
- Peace/Ειρήνη (Στόχος 16): Ο στόχος εστιάζει στη δημιουργία μίας ειρηνικής, συμπεριληπτικής και δίκαιης παγκόσμιας κοινωνίας που προωθεί την πρόσβαση στη δικαιοσύνη μέσα από δυνατούς και αποτελεσματικούς θεσμούς.
- Συνεργασία/Partnership (Στόχος 17): Ο 17^{ος} και τελευταίος στόχος εστιάζει στην ενδυνάμωση της συνεργασίας μεταξύ χωρών, φορέων και πολιτών για την προώθηση της εφαρμογής της Ατζέντα 2030.

Η Ατζέντα 2030 αποτελείται από 17 πλέον στόχους, 169 υποστόχους και πάνω από 230 δείκτες αξιολόγησης της προόδου και αυτό την κάνει ιδιαίτερα περιεκτική. Οι νέοι στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης εκτείνονται από τη εξαφάνιση της φτώχειας, στην ισότητα των φύλων, την προστασία του πλανήτη και των φυσικών και υδάτινων πόρων, την καταπολέμηση των συμπτωμάτων της κλιματικής αλλαγής, τη δημιουργία βιώσιμων οικονομιών, τον περιορισμό της κατανάλωσης, την καλή διακυβέρνηση και την παγκόσμια ειρήνη. Φαίνεται ότι περιλαμβάνει σχεδόν όλους τους τομείς της ζωής, όμως αυτή ήταν και η αρχική πρόθεση των δημιουργών της Ατζέντας, να επιδείξουν μία περισσότερο ολιστική οπτική της βιώσιμης ανάπτυξης. Η Ατζέντα 2030, εκ προθέσεως στηρίζεται σε τέσσερις θεμελιώδεις αρχές οι οποίες δεν περιλαμβάνονταν στις προηγούμενες ατζέντες. 1) Η Ατζέντα αναγνωρίζει τη συστημική λειτουργία του κόσμου μας και τη διασύνδεση και αλληλεπίδραση των επιμέρους συστημάτων της κοινωνίας μας. Ουσιαστικά αναγνωρίζει ότι η υιοθέτηση πολιτικών δεν μπορεί να γίνεται ανεξάρτητα από τις κοινωνίες, πρέπει να υπάρχει επίγνωση πως αυτές οι πολιτικές επιδρούν πάνω στις κοινωνίες. 2) Είναι παγκόσμια, δηλ. αναγνωρίζει ότι η εφαρμογή της αφορά εξ ίσου τόσο τις αναπτυσσόμενες όσο και τις ανεπτυγμένες χώρες δημιουργώντας την έννοια μίας πλανητικής κοινότητας. 3) Είναι συμπεριληπτική, καθώς οι εκθέσεις της ορίζουν πως αναμένεται να εμπλακούν όλοι οι φορείς μιας κοινωνίας, οι ερευνητές και οι ακαδημαϊκοί, οι ΜΚΟ, ο δημόσιος και ιδιωτικός τομέας, οι κυβερνήσεις και οι ίδιοι οι πολίτες. 4) Αναγνωρίζει ότι κανείς δε πρέπει να μείνει πίσω και η προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στους πιο ευάλωτους. Το σκεπτικό αυτό προήλθε από τη συνειδητοποίηση κατά την εφαρμογή των στόχων της χλιετίας ότι ενώ υπήρξε μεγάλη πρόοδος σε ορισμένες χώρες εκείνο το διάστημα – κυρίως λόγω της οικονομικής ανάπτυξης της Κίνας – σε άλλες περισσότερο ευπαθείς, βάρθαινε συνεχώς το χάσμα. Η Ατζέντα φιλοδοξεί να δώσει προτεραιότητα σε χώρες ή σε ομάδες ανθρώπων εντός μίας χώρας που θεωρούνται περισσότερο ευάλωτοι.

Η Ατζέντα 2030, όπως κανείς μπορεί να υποψιαστεί από το όνομα, ολοκληρώνεται το 2030. Παρόλο που το κείμενο της ατζέντας δεν είναι νομικά δεσμευτικό, εν τούτοις προσδοκά στη δέσμευση των κυβερνήσεων και τη δημιουργία εθνικών πλαισίων για την επίτευξη και των 17 στόχων έως το 2030. Αποτελεί ένα 15ετές πλάνο δράσης (2015-2030) ενώ κάθε χρόνο κατατίθενται ετήσιες εκθέσεις οι οποίες αξιολογούν την πρόοδο που γίνεται και στους 17 στόχους σε παγκόσμιο επίπεδο. Μία από τις πολύ δυνατές προκλήσεις για την Ατζέντα

υπήρξε η πανδημία, η οποία τράβηξε χειρόφρενο στην ανάπτυξη ενώ το εναπομείναν διάστημα είναι μόλις 8 χρόνια εντατικής δράσης για να καλυφθεί η επιβράδυνση που βίωσε όλος ο πλανήτης και για να καταγραφούν καλές επιδόσεις στο τέλος της δεκαετίας. Δεν είναι ασφαλώς αυτοσκοπός η καταγραφή καλών αποτελεσμάτων αλλά είναι επιβαλλόμενο για τους εαυτούς μας, τις ευάλωτες ομάδες και τον πλανήτη μας προκειμένου να παραδοθεί βιώσιμος στις μελλοντικές γενιές.

3. Βιβλιοθήκες και υποστήριξη των 17 Στόχων του ΟΗΕ

Οι βιβλιοθήκες παγκοσμίως προσφέρουν μία μεγάλη γκάμα προϊόντων και υπηρεσιών που προωθούν στην επίτευξη κάθε στόχου της Ατζέντας ξεχωριστά. Από την προώθηση του γραμματισμού, στην προσφορά ελεύθερης πρόσβασης στην πληροφορία, έως την προβολή τους ως χώροι ασφαλείς και φιλόξενοι μέσα στην καρδιά των κοινοτήτων.

Οι βιβλιοθήκες προσφέρουν ένα καταρτισμένο και πρόθυμο προσωπικό με βαθιά κατανόηση των αναγκών των τοπικών κοινωνιών. Προωθούν τη ψηφιακή συμπερίληψη μέσω της πρόσβασης στην τεχνολογία, το διαδίκτυο και την ανάπτυξη δεξιοτήτων. Προωθούν επίσης την καινοτομία, τη δημιουργικότητα και την πρόσβαση στην παγκόσμια γνώση μέσω των υπηρεσιών, των συλλογών και των συνεργασιών τους. Εξασφαλίζοντας την πρόσβαση στη γνώση και την πληροφόρηση, χωρίς διακρίσεις επιτρέπουν στους ανθρώπους να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις που μπορούν να βελτιώσουν τη ζωή τους και εξασφαλίζουν στους πολίτες μια περισσότερο προνομιακή θέση για να εξαλείψουν τη φτώχεια και την ανισότητα, να βελτιώσουν τη γεωργία, να παρέχουν ποιοτική εκπαίδευση και να υποστηρίξουν την υγεία, τον πολιτισμό, την έρευνα και την καινοτομία (Lyon Declaration, 2014).²

Η IFLA, η παγκόσμια ομοσπονδία των ενώσεων των βιβλιοθηκών, εξέδωσε το 2018, έναν οδηγό ο οποίος κατέγραψε μία επιλογή από δράσεις βιβλιοθηκών ανά τον κόσμο, προσαρμοσμένες σε έναν ή περισσότερους από τους 17 στόχους, σε μία προσπάθεια να παρουσιαστούν τρόποι με τους οποίους οι Βιβλιοθήκες μπορούν να συνεισφέρουν στην Ατζέντα 2030 και παράλληλα να λειτουργήσει ως έμπνευση και υλικό υποστήριξης για τις βιβλιοθήκες και το σχεδιασμό των δικών τους δράσεων αναφορικά με τους 17 στόχους. Στον οδηγό αυτό, μαθαίνουμε για δράσεις που υλοποίησαν οι βιβλιοθήκες και το αφοσιωμένο προσωπικό τους που είναι σχετικές με:

- την προώθηση του γραμματισμού, συμπεριλαμβανομένου του ψηφιακού γραμματισμού, των μέσων και της πληροφοριακής παιδείας μέσω ανάπτυξης δεξιοτήτων,
- τη μείωση του ψηφιακού χάσματος και την αύξηση της συμπερίληψης στην πρόσβαση στην πληροφορία, μέσω Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ),
- τη λειτουργία τους ως η καρδιά της έρευνας για την ακαδημαϊκή και ερευνητική κοινότητα,
- της ελεύθερης πρόσβασης στην πληροφορία, της προβολής της βιβλιοθήκης ως ασφαλούς χώρου, της ανάπτυξης των δεξιοτήτων, της προώθησης της καινοτομίας, της δημιουργικότητας και της πρόσβασης στην παγκόσμια γνώση.
- της διατήρησης και πρόσβασης στην παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά.

² Lyon Declaration on Access to Information and Development www.lyondeclaration.org.

28^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών Κέρκυρα, 19-21 Οκτωβρίου 2022

«Πράσινες και βιώσιμες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στη μετα-COVID εποχή»

Σκοπός των δράσεων αυτών είναι να αφήσουν το θετικό τους αποτύπωμα στην κοινότητα, να συνεισφέρουν στην παγκόσμια προσπάθεια και να προβληματίσουν, να επηρεάσουν τον τρόπο σκέψης, αλλά και να ανακουφίσουν τα προβλήματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι κοινότητες.

Ειδικότερα, η πρόσβαση στις πληροφορίες αναγνωρίστηκε στους ΣΒΑ ως στόχος στο πλαίσιο του Στόχου 16: Προώθηση ειρηνικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών για την βιώσιμη ανάπτυξη, παροχή πρόσβασης στη δικαιοσύνη για όλους και δημιουργία αποτελεσματικών, υπεύθυνων και αποκλειστικών θεσμών σε όλα τα επίπεδα: Στόχος 16.10 Να διασφαλιστεί η πρόσβαση του κοινού στις πληροφορίες και να προστατευθούν οι θεμελιώδεις ελευθερίες, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και τις διεθνείς συμφωνίες. Το ήμισυ του παγκόσμιου πληθυσμού δεν έχει πρόσβαση σε πληροφορίες διαδικτυακά και είναι οι βιβλιοθήκες που παρέχουν πρόσβαση και ευκαιρία για όλους. Σε παγκόσμιο επίπεδο, 320.000 δημόσιες βιβλιοθήκες και πάνω από ένα εκατομμύριο κοινοβουλευτικές, εθνικές, πανεπιστημιακές, ερευνητικές, σχολικές και ειδικές βιβλιοθήκες εξασφαλίζουν ότι οι πληροφορίες και οι δεξιότητες για τη χρήση τους είναι διαθέσιμες σε όλους, καθιστώντας τις τους πιο σημαντικούς θεσμούς στην ψηφιακή εποχή. Οι βιβλιοθήκες, εκτός από τις τεχνολογικές και επικοινωνιακές υποδομές, εκπαιδεύουν στην αποτελεσματική χρήση της πληροφορίας την οποία διατηρούν στο διηνεκές, κυρίως όμως διαθέτουν τον αξιόπιστο τρόπο προσέγγισης κάθε κατηγορίας εκ του πληθυσμού (IFLA, 2016).

Η Ατζέντα 2030 ενέπνευσε πολλές δράσεις από βιβλιοθήκες παγκοσμίως στο πλαίσιο του πνεύματος των πιο πάνω πρωτοβουλιών. Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι στη Σλοβενία³ και στη Χιλή⁴ έχουν καταγραφεί δράσεις των βιβλιοθηκών για την εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού και την κοινωνική επανένταξη κυρίως αστέγων. Στην Τυνησία προγράμματα βιβλιοθηκών προωθούν τις ευκαιρίες ψηφιακής μάθησης για γυναίκες.⁵ Στη Μολδαβία μια δημοτική βιβλιοθήκη υποκινεί την κοινότητα για να εξασφαλίσει επαρκείς και υγιεινές συνθήκες σε νηπιαγωγείο, για την επισκευή ενός πηγαδιού.⁶ Η βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου του Cork στην Ιρλανδία, με την καμπάνια «LoveOurLibrary» πέτυχε σε ένα χρόνο εξοικονόμηση 155.000 KWH ή 9% μείωση της χρήσης της ενέργειας.⁷ Το OpenScienceLab που φιλοξενεί η Εθνική Βιβλιοθήκη της Φινλανδίας, επιτρέπει την πρόσβαση όλων σε ερευνητικές δημοσιεύσεις, ερευνητικά δεδομένα και μεθόδους που χρησιμοποιούνται στην έρευνα.⁸ Στη Σουηδία, το ψηφιακό κέντρο της Βιβλιοθήκης της πόλης Helsingborg κλείνει το ψηφιακό χάσμα για τους ηλικιωμένους πολίτες, παρέχοντας όχι μόνο πόρους πληροφόρησης αλλά και προγράμματα εκμάθησης.⁹ Στην ίδια χώρα, η βιβλιοθήκη της πόλης Malmö προσφέρει μαθήματα σε αναγνώστες που δεν είναι εξοικειωμένοι με τις ψηφιακές υπηρεσίες, ιδιαίτερα μετανάστες και ασυνόδευτους

⁴<https://librarymap.ifla.org/stories/Chile/BIBLIOSTREET-PROGRAMME-HELPS-TO-INTEGRATE-PEOPLE-EXPERIENCING-HOMELESSNESS-/132>

⁵<https://librarymap.ifla.org/stories/Tunisia/TUNISIAN-LIBRARY%E2%80%99S-DIGITAL-SKILLS-COURSE-PROMOTES-OPPORTUNITIES-FOR-WOMEN/128>

⁶<https://librarymap.ifla.org/stories/Republic-of-Moldova/LIBRARY-MOBILISES-COMMUNITY-TO-ENSURE-ADEQUATE-SANITATION-AND-HYGIENE-FOR-LOCAL-KINDERGARTEN/169>

⁷<https://librarymap.ifla.org/stories/Ireland/LIBRARY%E2%80%99S-CAMPAIGN-IMPROVES-SUSTAINABILITY-AND-DECREASES-RESOURCE-CONSUMPTION/155>

⁸https://blogs.helsinki.fi/natlibfi-bulletin/?page_id=261

⁹<https://librarymap.ifla.org/stories/Sweden/LIBRARY%E2%80%99S-DIGITAL-CENTRE-CLOSES-THE-DIGITAL-GAP-FOR-ELDERLY-CITIZENS/168>

28^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών Κέρκυρα, 19-21 Οκτωβρίου 2022

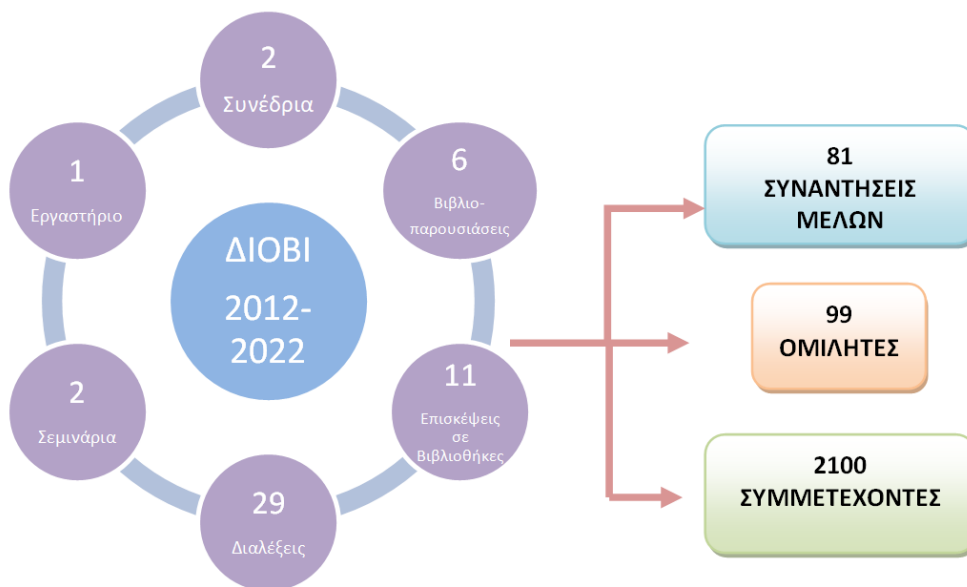
«Πράσινες και βιώσιμες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στη μετα-COVID εποχή»

ανηλικούς που, με τα κατάλληλα εργαλεία βελτιώνουν την εκπαίδευσή τους και τη μελέτη τους.¹⁰ Στο Κιργιστάν, στην προσπάθεια αντιμετώπισης της φυματίωσης, η κοινοπραξία βιβλιοθηκών σε συνεργασία με σχετικούς φορείς έχει ξεκινήσει ένα εντατικό πρόγραμμα πρόληψης και ελέγχου της φυματίωσης. Έτσι, σε 190 αγροτικές βιβλιοθήκες με την εκπαίδευση 800 ατόμων έγιναν συζητήσεις που παρακολούθησαν 5.600 άτομα.¹¹

4. ΔΙ.Ο.ΒΙ.: Έργο και δράσεις

Από την έναρξη λειτουργίας του το ΔΙ.Ο.ΒΙ. εκτός από τις ενέργειες που αφορούσαν την οργάνωσή του (π.χ. λογότυπο), και τη θέσπιση του τρόπου επικοινωνίας τόσο των μελών μεταξύ τους όσο και με το κοινό (π.χ. ιστότοπος, φυλλάδια, αφίσες, κ.λπ.) τα μέλη εστίασαν στην εξωστρέφεια του δικτύου και στην προσέγγιση του κοινού μέσω ποικίλων εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων.

Έτσι, από την έναρξη της λειτουργίας του το 2012 και μετά από συζητήσεις και ζυμώσεις μεταξύ των μελών του, το Δίκτυο ξεκίνησε τις δραστηριότητές του το 2015 με την οργάνωση συνεδρίου. Έχοντας ήδη μια δεκαετία στο στερέωμα της ελληνικής βιβλιοθηκονομικής κοινότητας, με στέρεες διαπροσωπικές σχέσεις συνεργασίας των μελών του το δίκτυο έχει οργανώσει μια σειρά ποικίλων εκδηλώσεων τα αποτελέσματα των οποίων είναι διαθέσιμα στο ευρύ κοινό από την επίσημη ιστοσελίδα του. Έτσι, μέχρι σήμερα όπως φαίνεται και στην Εικ.1. το Δίκτυο έχει διοργανώσει 2 Συνέδρια, 6 βιβλιοπαρουσιάσεις, 11 Επισκέψεις σε Βιβλιοθήκες, 29 Διαλέξεις, 2 Σεμινάρια, και 1 Εργαστήριο.

Εικ.1: Δραστηριότητες ΔΙ.Ο.ΒΙ. 2012-2022

¹⁰<https://malmo.se/larcentrum>

¹¹<http://library.ifla.org/868>

28^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών
Κέρκυρα, 19-21 Οκτωβρίου 2022

«Πράσινες και βιώσιμες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στη μετα-COVID εποχή»

Τα μέλη του δικτύου για την πραγματοποίηση των παραπάνω χρειάστηκαν 81 συναντήσεις. Τις διοργανώσεις αυτές τίμησαν με την παρουσία και τη συμβολή τους 99 ομιλητές και οι συμμετέχοντες ανήλθαν στους 2100.

5. ΔΙ.Ο.ΒΙ. και Δράσεις για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

Το έτος 2022 το ΔΙ.Ο.ΒΙ. εγκαινίασε έναν κύκλο διαλέξεων με επίκεντρο την Ατζέντα 2030 και τους 17 Στόχους του ΟΗΕ. Ως Δίκτυο ποικίλων ειδών Βιβλιοθηκών κατά τις καθιερωμένες συζητήσεις διαπιστώθηκε και συζητήθηκε διεξοδικά η ανάγκη επιπλέον συμβολής στις καθιερωμένες πληροφοριακές επιλογές του κοινού μας για το περιβάλλον, την οικονομία και την κοινωνία. Αυτό, αποτέλεσε και μια πρόκληση καθώς σύμφωνα με τον Miller (2010) οι σύγχρονες βιβλιοθήκες οφείλουν να διασυνδέουν το δημόσιο ρόλο τους με την περιβαλλοντική ενημέρωση και εκπαίδευση παρότι, όπως αναφέρει ο Stark δεν έχουν πλήρως προσεγγίσει το ρόλο που θα μπορούσαν να παίζουν ενσωματώνοντας τη βιωσιμότητα στην πληροφοριακή παιδεία. Με αυτό λοιπόν το γνώμονα συμβολής στην αφύπνιση και ενδυνάμωση της βιώσιμης σκέψης του κοινού μας αποφασίστηκε η διεξαγωγή διαδικτυακών διαλέξεων από έγκριτους επιστήμονες προερχόμενων από τους φορείς –μέλη του δικτύου, προκειμένου να αποσαφηνίσουν και να εξηγήσουν με απλό τρόπο στο κοινό έννοιες που σχετίζονται με τους 17 στόχους του ΟΗΕ. Σκοπός των διαλέξεων είναι η αφύπνιση του κοινού, η ενημέρωση γύρω από τα θέματα της βιώσιμης ανάπτυξης, και η ενσωμάτωσή τους στην καθημερινότητά του.

Έτσι, κατά το διάστημα Μάρτιος – Ιούλιος του 2022 πραγματοποιήθηκαν 5 διαδικτυακές διαλέξεις (βλ. Πίν.1) για τις οποίες οι 350 περίπου συμμετέχοντες εκδήλωσαν την ικανοποίησή τους έτσι όπως κατεγράφη από την έρευνα αξιολόγησης που πραγματοποιείται με το πέρας της εκδήλωσης.

Πίνακας 1: Διαδικτυακές Διαλέξεις για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη από το ΔΙ.Ο.ΒΙ. κατά τον Μάιο-Ιούλιο 2022

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ	ΟΜΙΛΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ	ΜΕΛΟΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΗΣ
«Βιώσιμη Ανάπτυξη: οι 17 Στόχοι του ΟΗΕ και ο ρόλος των βιβλιοθηκών»	Α. Τζορμπατζάκη, Δ. Φατούρος, G. Vitiello,	Πανεπιστήμιο Πειραιώς
«Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ και οι δράσεις της Τράπεζας της Ελλάδος για τον στόχο 13 Κλιματική αλλαγή»	Θεοδώρα Αντωνακάκη	Τράπεζα της Ελλάδος
«Συζήτηση με αφορμή τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης 1 (μηδενική φτώχεια) και 10 (λιγότερες ανισότητες) του ΟΗΕ. Δεδομένα για την Ελλάδα της οικονομικής κρίσης»	Βλάχης Μισσός	ΚΕΠΕ
«Βιώσιμη ανάπτυξη και τοπικές κοινωνίες: το παράδειγμα του Δικτύου Μουσείων του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς»	Χριστόδουλος Ρίγγας	ΠΙΟΠ
«Μεσογειακή Δίαιτα και Βιωσιμότητα»	Βασιλική Κωσταρέλλη	Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Στο τέλος κάθε εκδήλωσης έγιναν αναφορές καλών πρακτικών βιβλιοθηκών του εξωτερικού στο θέμα της βιώσιμης ανάπτυξης καθώς και περιγραφή σχετικών ενεργειών από την εκάστοτε διοργανώτρια βιβλιοθήκη-μέλος του Δικτύου.

Σύμφωνα με την πολιτική που ακολουθεί το Δίκτυο, αυτή της διατήρησης και διάχυσης της πληροφορίας που δημιουργείται από τις δράσεις του, οι παρουσιάσεις, είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα του Δικτύου ενώ τα βίντεο των διαλέξεων και των άλλων εκδηλώσεων διατίθενται στο κανάλι του Δι.Ο.Βι. στο YouTube¹².

6. Μελλοντικές Δράσεις του Δι.Ο.Βι.

Το Δι.Ο.Βι., έπειτα από την αρχική συνεργασία με το γραφείο των Ηνωμένων Εθνών στις Βρυξέλλες, στο πλαίσιο της εναρκτήριας ομιλίας του κύκλου διαλέξεων σχετικά με τους 17 στόχους του ΟΗΕ, αξιοποίησε την ευκαιρία για συνεργασία - όπως άλλωστε ορίζει και ο στόχος 17 των ΣΒΑ - και αναζήτησε ευκαιρίες για κοινή δράση. Από τη ζύμωση που γίνεται με το γραφείο των Βρυξελλών, ακούστηκαν αρκετές ιδέες οι οποίες αποσκοπούν στην προώθηση της ιδέας της βιώσιμης ανάπτυξης μέσα από το θεσμό των Βιβλιοθηκών γενικότερα, και ειδικότερα τις βιβλιοθήκες του Δι.Ο.Βι. οι οποίες παρουσιάζονται με σκοπό να εμπνεύσουν τη βιβλιοθηκονομική κοινότητα. Η αρχή μπορεί να γίνει με τη χρήση του λογότυπου του ΟΗΕ για τους 17 στόχους στις ιστοσελίδες των βιβλιοθηκών. Οι Βιβλιοθήκες μπορούν επίσης να λειτουργήσουν κάλλιστα ως info-points για τους 17 στόχους και να αποτελέσουν σημεία διανομής προωθητικού υλικού το οποίο μπορεί να προμηθεύσει ο ΟΗΕ κατόπιν σχετικού αιτήματος. Συνεργασία μπορεί να γίνει και σε επίπεδο σεμιναρίων – εκπαιδευτικών δράσεων, με προσκλήσεις σε ομιλητές από την ακαδημαϊκή κοινότητα ή ακόμη και από τον ίδιο τον ΟΗΕ. Επίσης, τα ακαδημαϊκά ιδρύματα μπορούν να αιτηθούν να συμμετέχουν στο δίκτυο United Nations Academic Impact (UNAI), μία πρωτοβουλία δικτύωσης η οποία ενώνει τις δυνάμεις 1500 μέχρι στιγμής ακαδημαϊκών ιδρυμάτων με τα Ηνωμένα Έθνη για την επίτευξη στόχων όπως η προώθηση και προβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η πρόσβαση στην εκπαίδευση για όλους, η βιωσιμότητα και η επίλυση διαφορών, και έτσι να λάβουν αφενός έτοιμη τεχνογνωσία και βοήθεια στην υλοποίηση και αφετέρου να καθοδηγηθούν στους τρόπους με τους οποίους μπορεί να υλοποιηθεί η εφαρμογή δράσεων μέσα στα campus των ιδρυμάτων, στις αίθουσες και στις κοινότητες γενικότερα. Η συμμετοχή στο δίκτυο είναι χωρίς κόστος ή συνδρομή, με μοναδική υποχρέωση την ενεργή προώθηση μέσω δράσεων, τουλάχιστον ενός στόχου του ΟΗΕ εντός του έτους.

Αναφορικά με το Δι.Ο.Βι., τα μελλοντικά του σχέδια περιλαμβάνουν τη συνέχιση των ενημερωτικών/εκπαιδευτικών δράσεων σχετικά με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης με προσκεκλημένους ομιλητές από τα ιδρύματα- μέλη ή/και τον ΟΗΕ. Η προστιθέμενη αξία των δράσεων αυτών που γίνεται πλέον με χρήση της νέας τεχνολογίας είναι η δυνατότητα αρχειοθέτησής τους σε ειδική ενότητα της ιστοσελίδας του Δι.Ο.Βι. για μελλοντική ανάκτηση από τους ενδιαφερόμενους. Επίσης, στα σχέδια του Δι.Ο.Βι. είναι η απευθείας συνεργασία με τη Βιβλιοθήκη του κεντρικού γραφείου των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη και η ανάληψη κοινών δράσεων πάντα εντός των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης που ενδεχομένως να περιλαμβάνει παρουσίαση εκθέσεων σχετικά με την παγκόσμια οικονομία

¹²https://www.youtube.com/channel/UCXE1uDStCYm4IT_TK1BZVdw/videos

28^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Κέρκυρα, 19-21 Οκτωβρίου 2022

«Πράσινες και βιώσιμες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στη μετα-COVID εποχή»

και τη βιωσιμότητα, ενημερωτικές δράσεις για ευκαιρίες απασχόλησης, πρακτικής άσκησης και εθελοντισμού στον ΟΗΕ κ.ά.

Ως Δίκτυο αναζητούμε συνεχώς να διευρύνουμε τις υπηρεσίες και το προϊόν που προσφέρουμε στις κοινότητές μας και η ιδέα της προώθησης των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης μέσα από την ενεργητική δράση και τη συνεργασία - που είναι άλλωστε και ο 17^{ος} στόχος των ΣΒΑ – είναι εντός της φιλοσοφίας μας, και ίσως η ελάχιστη συνεισφορά μας στη βιωσιμότητα του πλανήτη μας για τις τωρινές και τις μελλοντικές γενιές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Antonelli, M. (2008). The Green Library Movement: An Overview and Beyond. *Electronic Green Journal* 1, 27, <http://escholarship.org/uc/item/39d3v236>.

Ayesha Khalid, Ghulam Farid Malik, Khalid Mahmood (2021). Sustainable development challenges in libraries: A systematic literature review (2000–2020). *The Journal of Academic Librarianship*, 47(3,), <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2021.102347>

Fourie, I. (2012). A Call for Libraries to Go Green: An Information Behaviour Perspective to Draw Interest from 21st Century Librarians. *Library Hi Tech*. 30(3), 428–435

IFLA, Ιούνιος 2016, Πρόσβαση και ευκαιρία για όλους: Πώς οι βιβλιοθήκες συμβάλλουν στην Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών. <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/285/1/access-and-opportunity-for-all-el.pdf>

Jankowska, M.A., Marcum, J.W. (2010). Sustainability Challenge for Academic Libraries: Planning for the Future. *College & Research Libraries* 71, 160–170.

Miller, K. (2010). Public Libraries Going Green. American Library Association

Mulford, M.S., Himmel, N.A. (2010). How Green is My Library? Libraries Unlimited, Santa Barbara, California (2010).

Purohit, S. (2013). Green Library: A New Concept of Library. In: International Conference on Entrepreneurial Approaches to Librarianship, December 26-28.

Stark, M.R. (2011). Information in Place: Integrating Sustainability into Information Literacy Instruction. *Electronic Green Journal* 1, 32 <http://escholarship.org/uc/item/1fz2w70p>

World Commission on Environment and Development (1987) Our Common Future.

<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>